

Douglas Adams

Zbohom

a ďakujeme za ryby

Zbohom
a ďakujeme za ryby

DOUGLAS ADAMS

Zbohom
a ďakujeme
za ryby

Copyright © 1984 by Serious Productions Ltd.
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.,
Bratislava 2005, 2014
Translation © Patrick Frank 2005, 2014

ISBN 978-80-556-1117-4

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy nesmie byť reprodukováaná ani šírená v nijakej forme, žiadnymi prostriedkami; či už elektronickými, alebo mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, alebo prostredníctvom súčasného, alebo budúceho informačného systému a podobne, bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

Pre Jane

s vďakou

Rickovi a Heidi za to, že mi požičali
svoju stabilnú akciu,

Mogensovi, Andymu a všetkým v Huntsham Courte
za kopu nestabilných akcií,

a najmä Sonnymu Mehtovi za to,
že bol stabilný počas všetkých akcií.

Prológ

Hlboko v nezmapovaných zákutiach totálne nezaujímavého konca Západnej špirály galaxie leží jedno malé, fádne slnko.

Zhruba vo vzdialenosti stopäťdesiat miliónov kilometrov od neho obieha totálne nepodstatná malá modrozelená planéta, osídlená tvormi pochádzajúcimi z opíc, ktoré sú tak úžasne primitívne, že si dodnes myslia, že digitálne hodinky sú celkom fajn nápad.

Problém tej planéty spočíva – či skôr spočíval – v tomto: Veľká časť jej obyvateľov bola väčšinu času dosť nešťastná. Na vyriešenie tohto problému bolo navrhnutých veľa východísk, no väčšina z nich sa do veľkej miery týkala pohybu malých zelených papierov, čo je samo osebe čudné, pretože tie papieriky koniec koncov nešťastné neboli.

Takže problém ostával nevyriešený. Veľa ľudí sa správalo hnusne a väčšina z nich bola nešťastná, dokonca aj tí s digitálnymi hodinkami.

Viacerí ľudia čoraz viac zastávali názor, že ľudstvo urobilo chybu, keď zliezlo zo stromov. Našli sa aj takí, čo tvrdili, že už samotné lezenie na stromy nebol dobrý krok a všetci mali radšej ostať v oceánoch.

Potom, v jeden štvrtok, takmer dvetisíc rokov po dni, keď jedného človeka pribili na kríž, pretože presviedčal ostatných, aké milé by bolo správať sa k sebe pre zmenu slušne, si istá dievčina v jednej malej kaviarni v Rickmansworthe náhle uvedomila, v čom bola celý čas chyba. Znenazdajky úplne jasne vedela, ako sa dá zo sveta spraviť fajnové miesto plné šťastia. Tentoraz to sedelo dokonale a mohlo to

fungovať aj bez toho, aby kohokoľvek na niečo pribíjali.

Bohužiaľ, kým sa stihla dostať k telefónu, aby o svojom neuveriteľnom objave niekomu povedala, došlo k hlúpej katastrofe, a jej myšlienka sa navždy stratila.

Toto je jej príbeh.

1

Ten večer padla tma skoro, čo bolo na dané ročné obdobie celkom normálne. Panovala tam zima a fúkal ostrý vietor, čo bolo takisto normálne.

Začalo pršať, čo bolo absolútne normálne.

Pristála vesmírna loď, čo už normálne nebolo.

Naokolo nebol nikto, kto by tento nezvyčajný úkaz pozoroval, ak teda nepočítame skupinu neobyčajne hlúpych štvornohých stvorení, ktoré nemali tušenia, čo si o tom myslieť, či z toho vyvodzovať nejaké závery, zjesť to, alebo čo. Nakoniec zareagovali tak ako na všetko ostatné – pokúsili sa od toho ujsť a schovať sa jedno pod druhé, čo nikdy nefungovalo.

Vesmírna loď klesala z oblakov, zdanlivo podopieraná jediným lúčom svetla.

Z diaľky by ste si to sotva všimli, pretože by vám vo výhlade bránili búrkové mraky a blesky, no zblízka to bolo čudesne krásne plavidlo – sivé, elegantné a relatívne malé.

Človek, pravdaže, nikdy nevie, aký tvar či veľkosť mimozemských druhov môže očakávať, no keby ste zobrali za aspoň ako-tak presný podklad posledný výskum Stredogalaktického štatistického ústavu, mohli by ste odhadnúť, že toto plavidlo je určené asi pre šesť priemerných bytostí, a mali by ste pravdu.

Zrejme by ste to rovnako odhadli aj bez tejto pomôcky. Správy Stredogalaktického štatistického ústavu sú ako väčšina štatistických výkazov hrozne drahé a nikomu nepovedia nič, čo by už dávno nevedel sám – azda až na to, že každý obyvateľ galaxie má v priemere 2,4 nohy a vlastnú hyenu. Keďže to zjavne nie je pravda, všetok výskum v tomto smere sa nakoniec musel zrušiť.

Plavidlo pomaly kĺzalo vzduchom plným dažďa, v ktorom svetlo z jeho pristávacích reflektorov vytváralo parádne dúhy. Vydávalo tichý bzukot, zosilňujúci sa spolu s klesajúcou vzdialenosťou od povrchu planéty, ktorý sa napokon vo výške pol metra zmenil na ťažké dunenie.

Potom utíchol a nastalo ticho.

Otvorili sa lodné dvere. Vysunuli sa krátke schodíky.

Z otvoru sa do upršanej noci vyvalilo svetlo. Pohybovali sa v ňom akési tiene.

Do svetla vyšla vysoká postava a letmo sa pozrela na všetky strany. Potom sa mykla a rýchlo zbehla po schodoch s veľkou nákupnou taškou na pleci.

Hneď sa však otočila a trhane mávla smerom k lodi. Dážď jej už stihol takmer celkom premočiť vlasy.

„Ďakujem,“ zavolala. „Ďakujem veľmi...“

Zvyšok vety zanikol v ostrom rachote hromu. Postava sa znepokojene pozrela nahor a zrejme si na čosi spomenula, pretože sa začala náhlivo prehrabávať vo veciach v nákupnej taške, ktorá, ako práve zistila, mala naspodku diery.

Na jej boku sa vynímal veľký nápis, ktorý (všetkým, čo ovládajú centaurskú abecedu) hlásal: BEZCOLNÝ MEGAMARKET, PORT BRASTA, ALFA CENTAURI. BUĎTE AKO DVADSIATY DRUHÝ SLON S PRIHRANOU HODNOTOU VO VESMÍRNOM BRECHU!

„Počkajte!“ zavolala postava a zamávala na loď.

Schody, ktoré sa už začali zasúvať, sa znova vysunuli z dverí, rozložili a dovolili jej vrátiť sa do lode.

O pár sekúnd z nej opäť vyšla, strkajúc do tašky otrhaný uterák, vyšúchaný až na osnovu.

Do tretice zamávala, chytila tašku pod pazuchu a rozbehla sa k najbližším stromom v nádeji, že jej poskytnú úkryt pred dažďom. Kozmický koráb sa začal dvíhať k nebu.

Oblohu preťal blesk, čo spôsobilo, že premočená postava bleskovo zmenila plán a radšej sa stromom širokým oblúkom vyhla. Kráčala rýchlo, občas sa pošmykla, no najmä sa stále chúlila pred dažďom, ktorý neprestajne silnel, akoby ho niečo nezadržateľne vysávalo z ťažkých mrakov na zem.

Pod nohami jej čvachtalo blato. Nad kopcami duneli hromy. Úplne zbytočne si utrela tvár a plahočila sa ďalej.

Svetlá!

Tentoraz to neboli blesky, ale trocha rozmanité svetlá, ktoré sa pomaly blížili k obzoru, až za ním celkom zmizli.

Keď ich postava zazrela, na chvíľu zastala a potom pokračovala v ceste s dvojnásobným úsilím, smerujúc priamo k vzdialenému miestu, kde sa prvý raz objavili.

Terén sa čoraz prudšie dvíhal a po nejakých tristo metroch plahočenia hore kopcom ju priviedol k prvej prekážke. Postava pri nej zastala, obzrela si ju, prehodila cez ňu tašku a preliezla na druhú stranu.

Ani sa poriadne nedotkla nohami zeme a už sa k nej z tmy vyrútil stroj s niekoľkými svetlami žiariacimi do hustého dažďa. Postava sa pritisla chrbtom k betónovej stene, sledujúc, ako sa ten netvor rúti priamo na ňu. Mal nízky, gundžovitý tvar, tak trochu ako surfujúca veľryba, bol podlhovastý, sivý, zaoblený a blížil sa desivou rýchlosťou.

Postava podvedome zdvihla ruky, akoby sa chcela brániť, nakoniec ju však zasiahol iba prí-

val vody spod kolies rozbehnutého monštra, ktoré odfrčalo kamsi do tmy.

Na sekundu ho osvetlil záblesk svetla od ďalšieho z bleskov na nebi, čo premočenej postave na kraji cesty umožnilo prečítať si tabuľku na jeho zadnom nárazníku tesne pred tým, ako navždy zmizol z dohľadu.

Na jej nekonečný údiv ten nápis znel: AJ MOJE DRUHÉ AUTO JE PORSCHE.

2

Rob McKenna bol mizerný sviniar. Vedel to, pretože mu to rokmi povedalo pekných pár ľudí, a on nemal najmenší dôvod nesúhlasiť s nimi, azda okrem toho jediného, že s ľuďmi zo zásady nesúhlasil, najmä s takými, ktorých neznášal, a keď to naposledy rátal, patrili medzi nich vlastne všetci.

Vzdychol si a preradil na nižší rýchlostný stupeň.

Čakal ho ostrý kopec a kamión mal plný dán-ských termostatov na reguláciu kúrenia.

Niežeby bol od prírody taký nevrlý, to nie. Aspoň teda dúfal. Jeho zlú náladu v skutočnos-ti spôsoboval len ten dážď. Pršalo v jednom kuse a nie a nie prestať.

Aj teraz pre zmenu znova pršalo.

Bol to druh dažďa, ktorý mimoriadne neznášal, najmä pri šoférovaní. Mal preň aj číslo. Bol to dážď číslo 17.

Kdesi čítal, že Eskimáci majú vyše dvesto výrazov pre sneh, bez ktorých by ich rozhovo-ry odrazu vyzerali veľmi nudne. Rozlišujú

medzi tenkou a hrubou snehovou pokrývkou, medzi ľahkým a ťažkým snehom, čvachtavým a do krehka zmrznutým snehom, snehom v závejoch, snehom v snehových spŕškach, snehom, ktorý človeku navláči do pekne uprataného iglu sused na topánkach, zimným snehom, jarným snehom, snehom z detstva, ktorý bol oveľa lepší ako tento hlúpy moderný sneh, jemným snehom, prašanom, snehom na kopcoch, snehom v údoliach, snehom, čo padá dopoludnia, a tým, čo padá v noci, snehom, ktorý sa spustí práve vo chvíli, keď ste sa vybrali na ryby, a snehom, na ktorý sa vám opäť vymočili psy aj napriek všetkým pokusom odnaučiť ich to.

Rob McKenna mal zasa v zápisníčku zaznamenaných dvestotridsaťdva rôznych druhov dažďa a ani jeden z nich nemal rád.

Opäť preradil a kamión hlasno zavyl, potom sa však zvuk motora ustálil do spokojného vrčania, akoby chcel vyjadriť svoj názor na všetky tie dánske termostaty na reguláciu kúrenia, ktoré vezie.

Od chvíle, keď včera popoludní opustil Dánsko, zažil druhy 33 (ľahké pichľavé mrholenie, od ktorého sú klzké cesty), 39 (ťažké kvapky, ktoré sa rozprskávajú na všetky strany), 47 až 51 (od vertikálneho ľahkého mrholenia až po ostro šikmé osviežujúce popŕchanie), 87 a 88 (dve ťažko rozlíšiteľné variety vertikálneho prívalového lejaka), 100 (vertikálna nárazová plušť po lejaku, veľmi studená), všetky typy morských búrok od čísla 192 po 213 naraz, 123, 124, 126, 127 (jemné a stredne studené poryvy, pravidelné a synkopické klopanie na plech kabíny), 11 (spŕšky priháňané vetrom), a teraz ten, ktorý neznášal zo všetkých najviac - číslo 17.

O pár sekúnd sa mohol v spätnom zrkadle naposledy pokochať pohľadom na totálne premočeného stopára, stojaceho na kraji cesty.

Pár minút mal z toho dobrý pocit, no o chvíľu neskôr mu začalo byť mizerne z toho, aký dobrý pocit to v ňom vyvolalo. Nakoniec získal dobrý pocit z toho, že mu je mizerne z dobrého pocitu, ktorý prežíval, a ďalej sa spokojne rútil nocou.

Aspoň si konečne niečím vykompenzoval to, že ho predbehlo to porsche, ktoré posledných tridsať kilometrov tak usilovne blokoval.

Ako sa rútil nocou, dažďové mraky sa ťahali po oblohe za ním, pretože on, Rob McKenna, hoci o tom nemal tušenia, bol boh dažďa. Sám vedel iba toľko, že v práci prežíva samé mizerné chvíle a má za sebou mnoho pokazených dovolení. Mraky zasa vedeli len to, že ho milujú a chcú byť čo najbližšie pri ňom, aby ho mohli s láskou opatrovať a zalievať.

3

Ďalšie dva kamióny nešoférovali bohovia dažďa, no urobili presne to, čo ten prvý.

Postava sa vliekla - vlastne skôr pľáčkala - vpred, až kým sa nedostala na začiatok kopca a nenechala zradnú mláku za sebou.

Po chvíli začal dážď poľavovať a spoza mrakov vykukol mesiac.

Okolo prešiel renault, ktorého šofér uťahanej postave sériou zložitých posunkov naznačil, že normálne by ju s najväčším potešením zviezol,

no teraz – bohužiaľ – nejde jej smerom, nech je už akýkoľvek, a strhaný stopár to iste pochopí. Celú signalizáciu ukončil povzbudivým zdvihnutím palca, akoby chcel povedať, že dúfa, že stopárovi sa vlastne celkom páči, keď je premrznutý a takmer na smrť premočený, a že nabudúce ho určite vezme.

Postava sa ťahala ďalej. Minul ju fiat, ktorého šofér urobil presne to isté čo ten z renaultu.

Po opačnej strane sa prirútilo jedno maxi, ktoré na stopára dokonca zablikalo, hoci nebolo celkom jasné, či to malo znamenať iba „Ahoj“, „Soráč, ideme opačným smerom“ alebo „Hej, pozri sa, v tom daždi niekto je, no to je ale vôľ!“ Zelený pás v hornej časti predného skla prezrádzal, že nech už bola táto správa akákoľvek, pochádzala od Steva a Caroly.

Búrka už definitívne pominula, a ak sa aj ozvalo nejaké to hromobitie, brblalo už iba v diaľke za horami asi ako človek, ktorý vraví „A okrem toho...“ dvadsať minút po tom, čo pripustil, že v tejto hádke prehral.

Vzduch bol jasnejší a noc chladná. Zvuk sa v nej niesol pozoruhodne dobre. Stratená a beznádejne roztrasená postava dospela ku križovatkke s vedľajšou cestou na ľavej strane. Stála tam smerová tabuľa a ona k nej náhlivo pribehla a zvedavo si ju začala prezerat'. Odvrátila sa od nej až vo chvíli, keď okolo presvišťalo ďalšie auto.

A po ňom ešte jedno.

Prvé ju minulo úplne nevšímavo, druhé na ňu nezmyselne zablikalo. Potom sa objavil Ford Cortina, a ten zabrzdil.

Postava sa až mykla od prekvapenia. Pritisla si tašku k hrudi a rozbehla sa k autu, no kolesá cortiny na poslednú chvíľu na mokrom asfalte zakvílili a auto veľmi vtipne odfrčalo.

Postava ostala stáť so sklonenou hlavou, stratená a hlboko deprimovaná.

Čírou náhodou šiel šofér danej cortiny hneď na druhý deň do nemocnice, kde mu mali vyoperovať slepé črevo. Vtipnou zhodou okolností mu však chirurg omylom amputoval nohu, a kým sa opäť dostal na prvé miesto poradovníka na apendektómiu, zápal slepého čreva mu prešiel do skutočne zábavného zápalu pobrušnice, a spravodlivosti bolo svojím spôsobom učené zadosť.

Postava sa vliekla ďalej.

Tesne pri nej zastal jeden saab.

Pomaly sa na ňom spustilo okienko a priateľský hlas znútra sa spýtal: „Idete zďaleka?“

Postava zastala, obrátila sa k autu a pevne chytila kľučku dverí.

Tá postava, auto aj kľučka sa nachádzali na Zemi – na planéte, ktorá si v *Stopárovom sprievodcovi galaxiou* vyslúžila heslo pozostávajúce iba z dvoch slov: „Zväčša neškodná.“

Muž, ktorý bol autorom tohto hesla, sa volal Ford Prefect a presne v tej chvíli sa nachádzal na vôbec nie neškodnej planéte v bare, na hony vzdialenom od čohokoľvek neškodného, a ľahkomyselne pokúšal osud.

4

Či to už robil preto, lebo bol opitý, alebo preto, lebo ho prepadli samovražedné túžby, by zbežný pozorovateľ sotva vedel posúdiť, no v bare U starého ružového psa dolu v južnej časti

mesta Naw Alto aj tak nijakí zbežní pozorovatelia neboli, pretože to nebolo miesto, kde ste si mohli dovoliť robiť veci zbežne, ak ste chceli ostať nažive. Ak sa už na tomto mieste našli nejakí pozorovatelia, boli ako jastrabi, po zuby ozbrojení a s bolestivým búšením v hlave, ktoré ich nútilo robiť šialené veci, keď sa stali pozorovateľmi niečoho, čo sa im nepáčilo.

V bare zavládlo veľmi nepríjemné ticho, asi také, aké charakterizuje krízy okolo interkontinentálnych rakiet.

Dokonca aj zlovestne pôsobiaci vták, sediaci na barovom bidle, prestal vyškriekávať mená a adresy miestnych nájomných vrahov, čo bola služba, ktorú ponúkal úplne zdarma.

Všetky oči sa upierali na Forda Prefecta. Niektoré z nich boli na stopkách.

Hra so smrťou, ktorú si vybral pre tento deň, spočívala v tom, že sa pokúsil zaplatiť účet za nápoje, veľký ako rozpočet rezortu obrany menšieho štátu, kartou American Express, ktorú nebrali nikde v celom známom vesmíre.

„Čo vás trápi?“ spýtal sa silene veselým hlasom. „Dátum ukončenia platnosti? Vari ste nikdy nepočuli o neorelativite? Existujú celé nové oblasti fyziky, ktoré vedia takéto veci vyriešiť. Efekt dilatácie času, časová relastatika...“

„Dátum konca platnosti nás netrápi,“ odvetil barman, ktorému boli všetky tieto poznámky adresované. Bol to nebezpečný barman z nebezpečného mesta. Jeho hlas znel ako tlmené pradenie, nie však ako pradenie mačky, ale skôr také, aké počujete pri otváraní odpaľovacieho sila nukleárnych balistických striel. Ruka, veľká ako bravčový bok, poklopala prstami po barovom pulte, až pod nimi trocha popraskal.

„Tak potom je všetko v poriadku,“ vyhlásil Ford, berúc si tašku a chystajúc sa na odchod.

Ruka prestala klopať a zľahka dopadla na jeho plece, aby mu zabránila odísť.

Prsty, ktoré ho držali, boli síce spojené s dlaňou ako lopata a tá zasa s predlaktím ako klada, no predlaktie už nebolo spojené vôbec s ničím, ak teda nerátame metaforické spojenie, ktoré ruku takmer až so psou vernosťou viazalo k jej domovu v bare. Pôvodne bola oveľa konvenčnejším spôsobom spojená s bývalým majiteľom baru, ktorý ju na smrteľnej posteli dosť nečakane odkázal lekárskej vede. Tá však rýchlo došla k záveru, že s ňou nechce mať nič spoločné, a obratom ruku odkázala naspäť baru U starého ružového psa.

Nový barman neveril v nadprirodzené javy, duchov ani v žiadne podobné somariny, no vždy vedel rýchlo rozoznať užitočného pomocníka. Ruka ostala v bare. Prijímala objednávky, servírovala nápoje a správala sa vražedne k ľuďom, ktorí vyzerali na to, že sa chcú nechať zavraždiť. Prefect zmeravel.

„Dátum konca platnosti nás netrápi,“ zopakoval barman, keď mal istotu, že Ford mu venuje plnú a ničím nerozptyľovanú pozornosť. „Trápi nás tento kus plastu.“

„Čo?“ zvolal Prefect. Zdalo sa, že ho to trocha zaskočilo.

„Toto,“ odvetil barman, dvíhajúc kreditnú kartu, akoby to bola malá ryba, ktorej duša už pred tromi týždňami odletela do miest, kde sú naveky požehnané všetky dobré ryby, „toto neberieme.“

Ford na moment zauvažoval, či nevyrukovať s faktom, že pri sebe nemá nijaké iné platobné prostriedky, napokon sa však rozhodol udatne